

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมตามหลักสูตรมาตรฐานสากลผ่านสถานการณ์โลก” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนตามหลักสูตรมาตรฐานสากล และเพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรมาตรฐานผ่านสถานการณ์โลก ซึ่งนิยาม “โรงเรียนมาตรฐานสากล” หมายถึง โรงเรียนที่มีการพัฒนาหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับเดียวกับมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของประเทศชั้นนำที่มีคุณภาพการศึกษาสูง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพเยาวชนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ตามปฏิญญาดำเนินการจัดการศึกษาของ UNESCO ทั้ง 4 ด้าน คือ Learning to know, Learning to do, Learning to live together and Learning to be

ในการศึกษาแนวทางข้างต้นโรงเรียนอนุบาลสตูลเป็นหนึ่งในจำนวน 500 โรงเรียนที่ต้องดำเนินการโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยมีผู้อำนวยการสุทธิ สายสุนีย์ (ผู้มีประสบการณ์การทำงานวิจัยของโรงเรียนบ้านตะโล๊ะไผ่) เป็นแกนนำ ที่เห็นว่าแนวทางของหลักสูตรมาตรฐานสากล กับการสร้างการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย 10 ขั้นตอน (ของโรงเรียนบ้านตะโล๊ะไผ่ ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล) มีทิศทางคล้ายคลึงกัน เพียงแต่กระบวนการเรียนรู้ด้วยงานวิจัยไม่ได้แยกสาระวิชา เป็นกระบวนการต่อเนื่อง บูรณาการเนื้อหา ทั้ง 4 เข้าด้วยกัน จึงได้จัดทำโครงการ “การจัดการเรียนรู้หลักสูตรมาตรฐานสากล โดยใช้กระบวนการวิจัยของโรงเรียนอนุบาลสตูล จ.สตูล” เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมาตรฐานสากลโดยใช้กระบวนการวิจัย และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการ นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรมาตรฐานสากลในอนาคต

อีกตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจริยธรรมอิสลามมูลนิธิ เป็นโรงเรียนที่สอนสามัญควบคู่กับศาสนา มีการแยกวิชาสามัญออกเป็น 8 กลุ่มสาระ และวิชาศาสนามี 8 กลุ่มสาระ นักเรียนต้องเรียนหนักทั้งวิชาสามัญและศาสนา การเรียนการสอนในแต่ละวิชามีการกำหนดเป็นคาบเรียน ทำให้มีข้อจำกัดในการเรียนการสอนและการแยกส่วนในการเรียนการสอน เนื้อหาจะซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการ ขาดการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา ดังนั้นทางโรงเรียนจึงศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอน ศึกษาข้อมูลกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และครู รวมถึงผลกระทบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนววิถีชีวิตอิสลามที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตอิสลามของโรงเรียนจริยธรรมอิสลามมูลนิธิ ตำบลฉลุง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล” มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาข้อมูล สาระการเรียนรู้ วิถีชีวิตอิสลามนำมาปรับใช้ โดยใช้กระบวนการวิจัย และ (2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมและผลกระทบที่เกิดขึ้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตอิสลาม

จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยที่ผ่านมา โรงเรียนอนุบาลสตูล ได้ปรับระบบการช่วยเหลือสนับสนุนผู้เรียน ซึ่งที่ผ่านมา ระบบคัดกรองนักเรียนที่ใช้ในโรงเรียน มีกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ

- ประชุมผู้ปกครอง (ภาคเรียนละครั้ง)
- เยี่ยมบ้าน(ภาคเรียนละครั้ง)

ซึ่งหลังจากกิจกรรมดังกล่าว ฐานข้อมูลจะถูกจัดเก็บเป็นเอกสาร ส่วนใหญ่จะไม่ได้นำมาวิเคราะห์ออกแบบ เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนที่สอดคล้องกับศักยภาพ ซึ่งในความเป็นจริง ระบบคัดกรองนักเรียนจะต้องครอบคลุม ระบบผู้เรียนรายบุคคล พฤติกรรม ครอบครัว และระบบการจัดการช่วยเหลือผู้เรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ , กลุ่มเสี่ยง และ กลุ่มปัญหา โดยทางโรงเรียนอนุบาลสตูล จึงได้ออกแบบระบบคัดกรอง ซึ่งเป็นเสมือนบันไดขั้นที่ 1 ในการออกแบบการเรียนรู้ อันเป็นฐานรากที่สำคัญ ในช่วงก่อนเปิดภาคการศึกษา 2557 โดยการล้อมวงส่งต่อนักเรียน ครูป.1-ป.2 ล้อมวงคุย พูดถึงเด็กรายคน เป็นการคุยทั้งสายชั้น แร่ข้อมูล ครูทุกคนร่วมวง ชักถาม เต็มเต็ม หมุนเวียนจากชั้นสู่ชั้นจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากบันไดขั้นที่ 1 ระบบคัดกรอง จัดกลุ่ม ออกแบบกิจกรรม สู่ บันไดขั้นที่ 2 สารการเรียนรู้ (แต่ละสาระ) จากชั้น อนุบาล ถึง ป.6 โดยในการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา ในหลายโรงเรียน ครูที่สอนแต่ละสาระวิชาจาก ป.1 ถึง ป.6 ไม่มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเนื้อหาที่สอน ส่งผลให้แม้จะมีระดับการประเมินผลการเรียนรู้สาระวิชาต่างๆ เช่น สอบ LAS ป.2 ,5 (ประเมินท้องถิ่น) สอบ NT ป.3 (ระดับชาติ) ,สอบ ONET ป.6 (ประเมินระดับชาติ) แต่ผลการสอบเหล่านั้นก็ไม่ได้นำมาสู่การออกแบบการสนับสนุนเชิงเนื้อหาการเรียนรู้แต่อย่างใด นอกจากนี้ ในส่วน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (เพิ่มทักษะชีวิต) ได้ออกแบบขยายเพิ่มซึ่งโยงจากหนึ่งเป็นสอง สัปดาห์เว้นสัปดาห์ ครูออกแบบแผนกิจกรรม ส่งผู้บริหาร โดยมีแผนกิจกรรมตามกลุ่มเด็กที่คัดกรอง (ซ่อม เสริม, ต่อยอด) และในส่วนของจัดการ ครูอนุบาลสตูล ให้ครู ป.6 ลงมาจัดการเรียนรู้รายวิชาวิจัย ตั้งแต่ ป. 5 ในช่วงเวลาปีครึ่ง , ครู ป.5 ขึ้นไปจัดการเรียนรู้ ป.6 ส่วนชั้น ป. 1-4 จัดการเรียนรู้ 1 ปีการศึกษาเช่นเดิม

ในส่วนโรงเรียนจริยธรรมอิสลามมูลนิธิ โรงเรียนได้กำหนดนโยบายให้ทุกชั้นเรียนทำวิจัยของห้อง โดยมีเงื่อนไขด้านขอบเขตการศึกษา คือต้องศึกษาในตำบลลุงเท่านั้น และได้คัดเลือกห้องโมเดล ขึ้นมา 6 ห้อง โดยศึกษาในขอบเขตของตำบลลุงเช่นเดียวกัน แต่ต้องผ่านวัฒนธรรมภาษาภายใต้กรอบของโจทย์วิจัยของโรงเรียน จึงได้โจทย์ที่ศึกษาดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ของภาษามลายูชุมชนบ้านท่าคลองใต้เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป
2. ศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษามลายูหมู่บ้านกุ่มงามัง
3. ศึกษาค่านิยมการใช้ภาษามลายูของชุมชนบ้านท่าคลองหมู่ 4 ตำบลลุง
4. ศึกษานิทานพื้นบ้านผ่านภาษามลายู

5. ศึกษาสถานการณ์การใช้ภาษาจีน

6. ประวัติความเป็นมาของคนจีนในตำบลลุง หมู่ที่2

เนื่องจากชุมชนตำบลลุง เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมภาษา อาทิเช่น ภาษาไทย จีน มลายู ซึ่งในความหลากหลายเหล่านี้ ทำให้นักเรียนได้เล็งเห็นและเกิดความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับภาษาต่าง ๆ ในตำบลลุงสำหรับการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ครูนับว่ามีบทบาทสำคัญคือ ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือโค้ช ให้แก่นักเรียน เป็นที่ปรึกษา คอยกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการคิด วิเคราะห์ รวมถึงสร้างการกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของชุมชนบ้านเกิด

นักเรียนก็สำคัญเช่นเดียวกัน นักเรียนมีบทบาทในการคิดวิเคราะห์ วางแผน ออกแบบ และลงมือทำ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจพื้นที่ ค้นหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูลจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลอภิปรายผล และรายงานผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ครู นักเรียน และโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมกับชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล เก็บข้อมูลของนักเรียน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และทำให้นักเรียนเกิดทักษะทางด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะชีวิต ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะการวิเคราะห์ ส่วนชุมชนได้เกิดความตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านวัฒนธรรมทางภาษาที่ตนใช้ว่า กำลังจะเลือนหายไปตามกาลเวลา แต่หลังจากที่นักเรียนได้นำงานวิจัยไปสู่พื้นที่ดังกล่าวทำให้ชุมชนเริ่มหันมาสนใจและเห็นคุณค่าของภาษาในชุมชนมากขึ้น และตระหนักถึงความสำคัญภาษาด้านผู้ปกครองก็ได้เห็นศักยภาพของนักเรียนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ความกล้าแสดงออก ภาวะความเป็นผู้นำ และรู้จักการวางตัวในสังคม